

Sygn. akt II KK 311/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **S. J.**

oskarżonego z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 stycznia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 lutego 2017 r., uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 1 czerwca 2016 r., i umarzającego postępowanie

**uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] w zaskarżonej
części i w tym zakresie przekazuje sprawę temu Sądowi do
ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...], wyrokiem z dnia 1 czerwca 2016 r., uznał S. J. za
winnego tego, że w dniu 23 grudnia 2012 r. w [...], działając z zamiarem
ewentualnym pozbawienia życia R. K., zadał mu nożem pięć ran kłutych tułowia,

kończyny górnej lewej i w okolicy prawej pachwiny, czym spowodował chorobę realnie zagrażającą życiu i szereg opisanych w wyroku obrażeń ciała, skutkujących zaburzeniami w funkcjonowaniu mięśni podudzia oraz zaburzeniami czynnościowymi prawej stopy o charakterze trwałym, następstwem zaś opisanych obrażeń były blizny w obrębie tułowia i rozległe porozciągane blizny na prawym podudziu, stanowiące istotne zeszpecenie ciała R. K., lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na pomoc udzieloną pokrzywdzonemu, przy czym w chwili dokonywania tego czynu jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, to jest za winnego przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. w zw. z art. 60 § 2 pkt 1 k.k. w zw. z art. 60 § 6 pkt 2 k.k. wymierzył mu karę 5 lat pozbawienia wolności.

W toku tego samego postępowania S.J. oskarżony był o to, że w dniu 23 grudnia 2012 r. w [...] zadał M. M. nożem powierzchowną ranę ciętą skóry na grzbietowej powierzchni prawej ręki, powodując naruszenie czynności narządów ciała pokrzywdzonej na czas nieprzekraczający siedmiu dni, przy czym w chwili dokonywania tego czynu jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, to jest o przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. Sąd Okręgowy w [...], wyrokiem z dnia 1 czerwca 2016 r., uznał S. J. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z tą zmianą, że przyjął, iż oskarżony spowodował u M. M. nieumyślnie ranę ciętą skóry, skutkującą naruszeniem narządów ciała pokrzywdzonej na czas nieprzekraczający 7 dni i przyjął, że oskarżony swoim zachowaniem wypełnił dyspozycję art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za przestępstwo to wymierzył mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd wymierzył oskarżonemu karę łączną 5 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art. 46 § 1 k.k., w związku ze skazaniem za czyn przypisany w punkcie 1, orzekł od oskarżonego na rzecz R.K. kwotę 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zaś w związku ze skazaniem za czyn

przypisany w punkcie 2 na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzekł od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej M. M. nawiązkę w kwocie 2 500 zł.

Wyrok ten zaskarżony został w całości apelacjami trzech obrońców oskarżonego, którzy sformułowali w apelacjach rozbudowane zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych i naruszenia przepisów postępowania i wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania.

Apelację wniósł także pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego R. J., który jednak cofnął apelację w toku rozprawy apelacyjnej i została ona pozostawiona bez rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 16 lutego 2017 r., po rozpoznaniu apelacji obrońców zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- uchylił orzeczenie o karze łącznej,
- z podstawy prawnej skazania i wymiaru kary za czyn z pkt 1. wyeliminował art. 4 § 1 k.k., zaś z podstawy prawnej wymiaru kary nadto art. 31 § 2 k.k.,
- na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. umorzył postępowanie karne dotyczące czynu z punktu 2, kosztami postępowania w tej części obciążając Skarb Państwa,
- uchylił rozstrzygnięcia o nawiazce orzeczonej na rzecz M. M. i środka kompensacyjnym orzeczonym na rzecz R. K.,
- w związku ze skazaniem za czyn z punktu 1 na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego S. J. na rzecz R. K. kwotę 5 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymany został w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Rejonowy. Zaskarżył nią wyrok na niekorzyść skazanego S. J., w części dotyczącej rozstrzygnięcia o umorzeniu postępowania karnego dotyczącego czynu z punktu 2 wyroku Sądu Okręgowego w [...], tj. czynu zakwalifikowanego z art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

Prokurator zarzucił wyrokowi rażące naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, mające istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 60 § 4 k.p.k., polegające na umorzeniu postępowania w zakresie

czynu prywatnoskargowego z art. 157 § 3 k.k., z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela – gdy prokurator odstąpił od ścigania tego czynu, bez wymaganego poinformowania pokrzywdzonej M. M. o odstąpieniu prokuratora od oskarżenia i w konsekwencji – bez umożliwienia jej podtrzymania oskarżenia jako prywatnego w terminie 14 dni od wymaganego powiadomienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja prokuratora okazała się skuteczna, choć Sąd Najwyższy nie podzielił w pełni rozumowania przedstawionego w jej treści. Na wstępie, wobec wyrażonych przez obrońcę na rozprawie kasacyjnej zastrzeżeń w tej materii, rozważyć należało kwestię dopuszczalności kasacji w świetle regulacji z art. 520 § 2 k.p.k., prokurator w tej sprawie nie zaskarżył bowiem orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej instancji. Uznać jednak należy, że orzeczenie wydane w tej sprawie przez Sąd Apelacyjny było orzeczeniem, które z punktu widzenia oskarżyciela publicznego było orzeczeniem niekorzystnym. Sąd Okręgowy w [...] skazał bowiem S. J. za oba zarzucane mu czyny, przy czym w odniesieniu do czynu na szkodę M. M. zmieniona została kwalifikacja prawna przypisanego oskarżonemu zachowania z umyślnego przestępstwa z art. 157 § 1 k.k. (tak w akcie oskarżenia) na nieumyślną formę tego przestępstwa z art. 157 § 3 k.k. (tak w wyroku Sądu Okręgowego). Prokurator po analizie wyroku Sądu Okręgowego nie zdecydował o potrzebie zaskarżenia tego rozstrzygnięcia. Sytuacja uległa natomiast zmianie po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny w [...], Sąd ten bowiem umorzył postępowanie w odniesieniu do czynu na szkodę M. M., uznając, że co do tego czynu brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela. W tym stanie rzeczy orzeczenie wydane przez Sąd Apelacyjny jest orzeczeniem, w którym doszło do zmiany wyroku wydanego przez Sąd pierwszej instancji na niekorzyść z punktu widzenia prokuratora. Tym samym był on uprawniony do wniesienia kasacji.

Kolejnym ważkim zagadnieniem procesowym wymagającym rozważenia w tej sprawie była kwestia oceny prawidłowości rozumowania Sądu Apelacyjnego w [...] co do braku skargi uprawnionego oskarżyciela w odniesieniu do czynu na szkodę M. M. Zarzut z aktu oskarżenia co do tego czynu wskazywał na przestępstwo z art. 157 § 1 k.k., a więc przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego. Zgodnie z art. 60 § 1 k.p.k. prokurator może wszcząć postępowanie w

takiej sprawie, jeżeli w jego ocenie wymaga tego interes społeczny. Wówczas, zgodnie z art. 60 § 2 k.p.k. postępowanie toczy się z urzędu. Prokurator w tej sprawie skorzystał z opisanego uprawnienia i objął czyn na szkodę M.M. ściganiem z urzędu (k. 509). W toku rozprawy przed Sądem Okręgowym w [...] w dniu 18 maja 2016 r., Sąd ten uprzedził obecne na rozprawie strony, w tym prokuratora, o możliwości zakwalifikowania czynu na szkodę M.M., jako nieumyślnego występku z art. 157 § 3 k.k. Strony przyjęły to milcząco do wiadomości. W przemówieniu końcowym prokurator złożył stosowny wniosek co do kary, którą w jego ocenie należało wymierzyć oskarżonemu za ten czyn.

W tej sytuacji nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w [...], że doszło do odstąpienia od oskarżenia. Nie można bowiem uznać, że uprzedzenie o możliwości zakwalifikowania tego samego zdarzenia jako przestępstwa nieumyślnego powoduje konieczność ponownego złożenia oświadczenia o objęciu ściganiem także takiej formy tego samego przestępstwa. Odmierna sytuacja występuje wtedy, gdy dochodzi do zmiany kwalifikacji prawnej czynu z zarzucanego jako przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego na takie, które ścigane jest z oskarżenia prywatnego. Wtedy oświadczenie prokuratora jest niezbędne i nie można go domniemywać. Sytuacja w rozpoznawanej sprawie dotyczyła natomiast przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego od czasu skorzystania przez prokuratora z uprawnienia, o którym mowa w art. 60 § 1 k.k.; także po uprzedzeniu o możliwości przyjęcia innej kwalifikacji prawnej było to nadal przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego, co do którego wolę ścigania wyraził już prokurator. Jego milczenie po uprzedzeniu o możliwej zmianie kwalifikacji nie mogło być interpretowane jako odstąpienie od oskarżenia. To odstąpienie właśnie wymagałoby wyraźnego oświadczenia. Milczenie, a nadto złożenie końcowego wniosku przed ogłoszeniem wyroku, świadczy o dalszej woli ścigania przez prokuratora. Brak w orzecznictwie i literaturze wypowiedzi, które wskazywałyby, przy zmianie kwalifikacji z czynu prywatnoskargowego na inny prywatnoskargowy, na potrzebę złożenia przez prokuratora ponownego oświadczenia z art. 60 § 1 k.p.k. W tym stanie rzeczy, nie jest słuszny pogląd wyrażony na s. 16 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], że zaistniała sytuacja obligowała prokuratora do ponownej oceny interesu społecznego i

wyrażenia stanowiska, czy na wypadek przyjęcia przez sąd zmienionej kwalifikacji obejmuje ten czyn ściganiem.

Konstatacja powyższa jest o tyle istotna, że w przypadku przyjęcia poglądu o odstąpieniu przez prokuratora od ścigania, nie miałby on legitymacji do wniesienia rozpoznawanej kasacji. Jest także istotna dlatego, że podważa zaskarżone rozstrzygnięcie o umorzeniu postępowania co do czynu na szkodę M.M. i powoduje konieczność uwzględnienia wniosku kasacji i uchylenia zaskarżonego nią wyroku. Zarzut sformułowany w kasacji, obejmujący rażące naruszenie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., jest zresztą zasadny także w odniesieniu do naruszenia art. 60 § 4 k.p.k. Gdyby przyjąć, tak jak Sąd Apelacyjny, że do odstąpienia od ścigania jednak doszło, to konieczne było umożliwienie skorzystania przez M.M. z uprawnień, o których mowa w art. 60 § 3 i § 4 k.p.k. Sąd ten, niekonsekwentnie w odniesieniu do prezentowanego stanowiska, zignorował wskazane regulacje, ograniczając prawa pokrzywdzonej.

Wobec powyższego konieczne stało się uchylenie zaskarżonej części wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania sprawy w tym zakresie w postępowaniu odwoławczym.

kc